

prvé stretnutie

„Slovo,
kráčajúce v ústrety ľuďom“

Sk 1, 1-14

TÉMA STRETNUTIA

Cesta Slova, ktorá sa približuje ku každému človeku a má moc zachrániť ho.

CIEĽ STRETNUTIA

Vzbudenie a posilnenie viery v silu a účinnosť Božieho slova a zodpovednosti voči poslaniu, ktorú máme ako kresťania.

DYNAMIKA STRETNUTIA

- A. Privítanie a predstavenie stretnutia
- B. Úvodná modlitba a symbol
- C. Uvedenie témy (osobná reflexia a svedectvo)
- D. Čítanie textu
- E. Prehĺbenie
- F. Aktualizácia (debate v zhromaždení)
- G. Záverečná modlitba

A. Privítanie zo strany animátora (5´)

Vzájomné predstavenie a predstavenie večera.

B. Úvodná modlitba a symbol (5´)

Žalm (118,1-29)

Oslavujte Pána, lebo je dobrý, lebo jeho milosrdenstvo trvá naveky.

Teraz nech hovorí Izrael, že Pán je dobrý, že jeho milosrdenstvo trvá naveky.

Teraz nech hovorí dom Áronov: jeho milosrdenstvo trvá naveky.

Teraz nech hovoria všetci bohoboční: jeho milosrdenstvo trvá naveky.

V súžení som vzýval Pána a Pán ma vypočul a vyslobodil.

Pán je so mnou, nuž nebojím sa; čože mi môže urobiť človek?

Pán je so mnou a pomáha mi; nemusím si všímať svojich nepriateľov.

Lepšie je utiekať sa k Pánovi, ako sa spoliehať na človeka.

Lepšie je utiekať sa k Pánovi, ako sa spoliehať na mocnárov.

Obklúčili ma všetci pohania, ale v mene Pánovom som ich porazil.

Obklúčili ma zovšadiaľ, ale v mene Pánovom som ich porazil.

Obklúčili ma ako roj včiel a vzbĺkli ako plameň z raždia, ale v mene Pánovom som ich porazil.

Prudko dorážali na mňa, aby som sa zrútil, no Pán mi pomohol.

Moja sila a chvála je Pán, on sa mi stal záchrancom.

Hlas plesania nad záchranou znie v stánkoch spravodlivých:

„Pánova pravica mocne zasiahla, Pánova pravica ma zdvihla; Pánova pravica mocne zasiahla.“

Ja nezomriem, budem žiť a vyrozprávam skutky Pánove.

Prísne ma Pán potrestal, no nevydal ma smrti napospas.

Otvorte mi brány spravodlivosti, vojdem nimi a poďakujem sa Pánovi.

Toto je brána Pánova; len spravodliví ňou vchádzajú.

Ďakujem ti, že si ma vyslyšal a že si ma zachránil.

Kameň, čo stavitelia zavrhli, stal sa kameňom uholným.

To sa stalo na pokyn Pána; vec v našich očiach obdivuhodná.

Toto je deň, ktorý učinil Pán, plesajme a radujme sa z neho.

Pane, spas ma; Pane, daj mi úspech.

Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom. Požehnávame vás z domu Pánovho.

Animátor prezentuje symbol stretnutia.

Symbol stretnutia je Lekcionár (alebo Biblia), ktorý je na začiatku stretnutia položený na stole ako zavretý. Vedľa neho horí sviečka obkolesená kameňmi. Pred záverečnou modlitbou, potom ako sa vytvorí moment ticha, sa kamene odložia a Lekcionár sa slávnostne otvorí.

C. Uvedenie témy (10´)

Animátor uvedie stretnutie s týmito alebo podobnými slovami:

Na začiatku týchto biblických stretnutí máme možno rôzne očakávania. Ak sme tu, znamená to, že si nás Božie Slovo nejakým spôsobom už získalo a oslovuje nás.

Skúsme vysloviť motivácie, ktoré nás vedú zúčastniť sa na týchto stretnutiach. A tiež podelíme sa s tým, akú úlohu zohráva Božie Slovo v našom živote:

- Prišli sme pre ...
- V mojom živote Božie Slovo je...

Nechá sa krátky čas pre ticho. Potom animátor pozve zúčastnených nahlas zdieľať vlastné myšlienky. Aby sa mohli vyjadriť viacerí, je dobré vyzvať prítomných, aby robili krátke vstupy.

D. Prečítanie textu (5´)

Čítanie zo Skutkov Apoštolov

(Sk 1,1-14)

¹ Milý Teofil, v prvej knihe som rozprával o všetkom, čo Ježiš robil a učil od začiatku ² až do dňa, keď dal skrze Ducha svätého príkazy apoštolom, ktorých si vyvolil, a vzatý bol do neba. ³ Po svojom umučení im poskytol mnoho dôkazov, že žije, keď sa im štyridsať dní zjavoval a hovoril o Božom kráľovstve. ⁴ A keď s nimi stoloval, prikázal im, aby neodchádzali z Jeruzalema, ale aby očakávali Otcovo prisľúbenie: „O ktorom ste počuli odo mňa, ⁵ že Ján krstil vodou, ale vy budete o niekoľko dní pokrstení Duchom svätým.“

⁶ A zhromaždení sa ho pýtali: „Pane, už v tomto čase obnovíš kráľovstvo Izraela?“ ⁷ On im povedal: „Vám neprislúcha poznať časy alebo chvíle, ktoré Otec určil svojou mocou, ⁸ ale keď zostúpi na vás Duch svätý, dostanete silu a budete mi svedkami v Jeruzaleme i v celej Judei aj v Samárii a až po samý kraj zeme.“

⁹ Keď to povedal, pred ich očami sa vzniesol a oblak im ho vzal pred očí.

¹⁰ A kým uprene hľadeli k nebu, ako odchádza, zastali pri nich dvaja muži v bielom odeve ¹¹ a povedali: „Mužovia galilejskí, čo stojíte a hľadáte do neba? Tento Ježiš, ktorý bol od vás vzatý do neba, príde tak, ako ste ho videli do neba odchádzať.“

¹² Vtedy sa vrátili do Jeruzalema z hory, ktorá sa volá Olivová a je blízko Jeruzalema, vzdialená toľko, koľko je dovolené prejsť v sobotu. ¹³ Keď ta prišli, vystúpili do hornej siene, kde sa zdržiavali Peter a Ján, Jakub a Ondrej, Filip a Tomáš, Bartolomej a Matúš, Jakub Alfejov, Šimon Horlivec a Júda Jakubov. ¹⁴ Títo všetci jednomyselne zotrvali na modlitbách spolu so ženami, s Ježišovou matkou Máriou a s jeho bratmi.

E. Prehĺbenie (30')

Kľúč k porozumeniu

Skôr ako budeme rozoberať úvodný text zo Skutky apoštolov (*Praxeis Apostolon*), je dobré sa pozastaviť pri samotnej knihe, ktorá je zvyčajne považovaná za rozprávanie o dejinách prvých kresťanoch, a pri jej názve. Aj keď je pravdou, že v Skutkoch apoštolov nachádzame prvky dejín prvotnej Cirkvi, samotná kniha znamená oveľa viac. Antické spisy boli často pomenované názvom *Praxeis/Skutky, činy* a boli to biografie slávnych osobností. Tým biblický spis určite nie je. Skutky apoštolov nie sú bibliografiou jednotlivých apoštolov, ani dejinami Cirkvi, ale sú svedectvom učeníkov Ježiša, Spasiteľa, ktorí svedčia o Slove.

V tejto biblickej knihe čítame o skutkoch iba niektorých apoštolov, predovšetkým Petra a Pavla. Protagonistami príbehu však nie sú Štefan, Filip, Peter, Pavol, či prvá Cirkev. Autor sústreďí svoju pozornosť na **Božie slovo**. Jeho cieľom je opísať cestu Slova, ktoré sa z Jeruzalema šíri cez Judeu a Samáriu a prichádza až do Ríma (Sk 1,8). Táto cesta nie je iba cestou geografickou, ako skôr teologickou. Božie slovo má moc zachrániť človeka. Protagonistom je teda samotné Božie slovo, ktoré rastie a rozmáha sa (Sk 6,7; 12,24). Cesta slova, ktoré sa približuje ku každému človeku je témou, ktorá spája dve diela jedného autora, a to Lukášovo evanjelium a Skutky apoštolov. Okrem prvých dvoch úvodných kapitol evanjelia, ktoré nazývame evanjeliom Ježišovho detstva, môžeme pozorovať koncentrickú štruktúru, v ktorej centre je nanebovstúpenie Ježiša. Ježiš začína svoje účinkovanie v Galilei, v 9. kapitole ide cez Samáriu a Judeu do Jeruzalema. Tu sa Ježišova cesta završuje jeho smrťou a zmŕtvychvstaním. Na záver evanjelista hovorí o nanebovstúpení Ježiša, čo je udalosť, ktorou sa začína „druhý diel“ – Skutky apoštolov. Potom, ako autor opísal, čo sa stalo v Jeruzaleme, pokračuje opisom ako Slovo prichádza do Samárie a potom až do končín sveta, do Ríma, hlavného mesta ríše. Znázorníme si to touto štruktúrou:

A. Galilea	Lk 4,14–9,50
B. Samária a Judea	Lk 9,51–19,40
C. Jeruzalem	Lk 19,41–24,49
D. Nanebovzatie	Lk 24,50-51 // Sk 1,4-11
C'. Jeruzalem	Sk 1,12–8,1a
B'. Samária a Judea	Sk 8,1b–11,18
A'. Až po samý kraj zeme	Sk 11,19–28,31

Skutky apoštolov sú spolu s evanjeliom predstavením Božieho plánu spásy, ktorý sa uskutočnil v Jeruzaleme a odtiaľ sa šíri do celého sveta. Zároveň je táto kniha programom pre učeníkov Ježiša, ktorí sú povolani a poslaní byť svedkami Slova (Lk 24,48; Sk 1,8).

Komentár k textu Sk 1,1-14

Prológ (vv. 1-3)

Lukáš začína Skutky apoštolov tak, ako začal svoje evanjelium, a teda prológom. Ten je adresovaný tej istej osobe, Teofilovi. Aj keď jeho identita zostáva pre nás neznáma, neznamená to, že Teofil nemohol byť skutočnou osobou. V Lk – Sk však zastupuje každého čitateľa: tak tých, ktorí žili v dobe autora, ako aj poslucháčov a čitateľov Božieho slova dnes. Lukášove slová sú teda adresované aj mne osobne a Cirkvi v 21. storočí.

Spomínanou „prvou knihou“ (dosl. prvým slovom) sa autor odvoláva na evanjelium a vytvára tak most medzi obdobím života Ježiša a časom Cirkvi. Obdobie Cirkvi je takto zakotvené v samotnej udalosti Ježiša, a teda v jeho smrti, zmŕtvychvstaní a oslávení. Cirkev jednoducho nemôže existovať bez Krista, ktorý je jej základom.

Lukáš hovorí, že v prvej knihe opísal to, čo Ježiš *konal a učil*. V našom spôsobe myslenia sa možno pozastavíme nad touto formuláciou (1,1; porov. aj Lk 24,19), lebo je nám bližšie považovať za logické opačné poradie. Keď sa človek niečo naučí, potom to môže uskutočniť. Poradie, ktoré zvolil autor, kladie dôraz na uskutočňovanie, lebo slovo nachádza svoju pravdu v uskutočnení, v realizácii, v naplnení.

Život Ježiša a jeho pôsobenie medzi ľuďmi sú v úvode ohraničené slovami o príkazoch, ktoré Ježiš dáva apoštolom, ktorých si vyvolil (1,2; porov. Lk 6,12-13). Oni boli od počiatku s Ježišom. Sú jeho svedkami a ich svedectvo je základom pre všetkých veriacich. Zaujímavým je spojenie „skrze Ducha svätého“, ktoré v niektorých moderných prekladoch určuje poučenie: „*až do dňa, keď dal skrze Ducha svätého príkazy apoštolom*“ (napr. SSV, SEB), v iných sa vzťahuje na zvolenie apoštolov: „*až do dňa, keď dal pokyny apoštolom, ktorých si vyvolil za účinkovania Ducha svätého*“ (napr. JER – Botekov preklad). Tak v Lukášovom evanjeliu, ako aj v Skutkoch apoštolov má Duch Svätý dôležité miesto. Jeho pôsobenie zabezpečuje kontinuitu a pokračovanie Ježišovho diela. Z tohto dôvodu je dôležité počítať s jeho pôsobením aj v našom živote, v živote našej farnosti, Cirkvi.

Z prológu spomenieme ešte jeden prvok a je ním časový údaj 40-tich dní. V tomto čase sa Ježiš po svojom zmŕtvychvstaní zjavoval apoštolom a objasňoval im Božie kráľovstvo. V Sk 13,31 sa hovorí, že Ježiš sa po svojom zmŕtvychvstaní mnoho dní zjavoval učeníkom. Na jednej strane číslo 40 poukazuje na neurčitý čas, na strane druhej je biblickým číslom, ktoré má v dejinách spásy veľkú dôležitosť a hovorí o naplnení. Obdobie 40 dní nás upozorňuje na

to, že Cirkev nevznikla znenazdajky, ale že je súčasťou Božieho plánu spásy. Nemali by sme si to zamieňať. Počiatkom spásy je a zostáva Boh a Cirkev vstupuje do tohto plánu.

Testament Zmŕtvychvstalého (vv. 4-8)

Rozprávanie pokračuje správou o posledných Ježišových slovách. Ako ináč by sa to malo udiť, ak nie pri stolovaní. V „prvej knihe“ Lukáš viackrát rozprával o Ježišovi, ktorý stoloval s mýtnikmi a hriešnikmi (5,29-32), s farizejmi (7,36-50), či so znechutenými a zúfalými učeníkmi (24,13-33). Byť spolu za stolom znamená veľa. Pri stolovaní nejde iba o jedlo a nasýtenie žalúdka, ale o spoločenstvo, o rozhovor a priateľstvo. Grécke sloveso *syn-alizō*, znamená „spolu stolovať“, ale aj „*spolu soliť*“ alebo „*spolu jesť soľ*“. V dnešnej dobe sa nám to môže zdať zvláštne a môžeme sa pýtať, aký to má súvis. Kontext človeka žijúceho v staroveku bol iný. Soľ mala viacero významov a jedným z nich bolo vytváranie priateľstva. Marcus Cicero vo svojom diele *O priateľstve*, v úvahe o starých priateľoch, potvrdzuje dávne príslovie, ktoré hovorí, že je potrebné zjesť spolu veľa soli, aby sa priateľstvo zavŕšilo. Inými slovami by sme povedali, že je potrebný dlhý čas na vytvorenie priateľstva. Lukáš nám na začiatku Skutkov apoštolov predstavuje Ježiša ako priateľa, ktorý sa stretáva so svojimi priateľmi pri stole, v intímnom rozhovore. Keď sa povie rozlúčková reč, väčšinou sa nám vybaví Jánovo evanjelium (Jn 13–17), kde pri poslednej večeri Ježiš priamo hovorí o tom, že nenazýva viac učeníkov sluhami, ale priateľmi (Jn 15,15). Ale aj v Sk 1 sú zaznamenané slová na rozlúčku.

O čom sa stolujúci rozprávajú? Prvé slová sú povzbudením očakávať naplnenie prísľubu, dar Ducha svätého a majú ho očakávať v Jeruzaleme. Jeruzalem je mestom veľkonočného tajomstva. Príchod Ducha svätého znamená otvorenie novej etapy dejín spásy. Duch svätý bol prítomný aj pred tým, ale v novej situácii, ktorá je poznačená „nepřítomnou“ Prítomnosťou Krista, je jeho pôsobenie výraznejšie a rozhodujúce. Ježiš bude a je prítomný medzi učeníkmi prostredníctvom svojho Ducha.

Druhá časť rozhovoru sa odvíja od otázky apoštolov vzhľadom na obnovenie kráľovstva Izraela. Ježišova odpoveď ide pomimo. Ako keby ani nepochopil, čo sa ho pýtajú. Sú to však učeníci, ktorí ešte stále plne nechápu, že jeho kráľovstvo nie je z tohto sveta. Ježiš vyzýva apoštolov, aby nešpekulovali o čase, ktorý prináleží iba Bohu. Hneď však pridáva druhú výzvu a nechápavým učeníkom určuje poslanie: „Budete mi *martyres* / svedkami!“ Príhodný čas, na ktorý sa pýtajú, majú apoštolí rozpoznať ako čas zodpovednosti. Ich úlohou je byť svedkami Krista, Ježiša ukrižovaného a zmŕtvychvstalého. To je zdôraznené emfatickou pozíciou osobného zámena (*mne*). Všimnime si, že poslanie je zverené „nedokonalým“ apoštolom. Svedectvo o Kristovi je hlavnou témou Skutkov.

Nanebovstúpenie (vv. 9-11)

Lukáš opisuje nanebovzatie, ale iným spôsobom ako ho vykreslil v svojom evanjeliu. V evanjeliu, kde je zdôraznené požehnanie a modlitbe v chráme, môžeme vnímať istý liturgický kontext.

V tomto texte je zdôraznená Ježišova sláva. Symbol oblaku, ktorý vyzdvihol Ježiša, je už v Prvom zákone symbolom Božej prítomnosti a slávy. Ježiš završuje svoju cestu k Otcovi a po tejto ceste majú kráčať ďalej jeho učeníci. Apoštoli teraz hľadajú do neba. Je to zlomový okamih v živote a vo viere týchto ľudí. Ježiš, ktorý ich povolal a učil, bol ukrižovaný. To silne otriaslo ich vierou, ale po svojom zmŕtvychvstaní bol opäť s nimi. Teraz je vyzdvihnutý a vzatý pred ich oči. Slová „uprene hľadiť“ ako keby chceli zachytiť dramatickosť okamihu, v ktorom sa všetko mení. Ostávajú na tejto zemi bez Ježiša. Dvaja muži svojou otázkou privádzajú apoštolov do „normálnosti“ a istým spôsobom im pripomínajú poslanie byť svedkami, ktoré im bolo práve zverené. Hľadiť do neba by sa mohlo stať únikom pred zodpovednosťou byť svedkom a ono je neustálym pokušením veriacich. Kresťan nepohŕda zemou a životom. Práve naopak, vnára sa do života, aby tam mohol vnieť Život, do ktorého bol krstom ponorený.

Takto je potrebné chápať aj Ježišov návrat (v.11). On nie je iba eschatologickým príchodom na konci čias. V semitských jazykoch a teda aj myslení budúci čas nie je vyjadrením časovým ako skôr vyjadrením nedokonavého deja, niečoho, čo sa ešte neskončilo. „Ježiš príde“ teda znamená, že prichádza a jeho príchod sa uskutočňuje denne skrze svedectvo tých, ktorí mu uverili.

Očakávanie (vv. 12-14)

Návrat z hory je charakterizovaný jednomyselnou modlitbou apoštolov a žien. Môže sa to javiť ako skutočnosť, ktorá nie je v zhode s poslaním. Prvé slová Ježiša však boli výzvou na očakávanie Daru. To, čo sa nám niekedy môže zdať ako pasívne ničnerobenie a čo hodnotíme ako zbytočne stratený čas, je základom nášho svedectva. „Modlitba očakávania“ má dôležité miesto v našom živote a pomáha Cirkvi udržiavať si stále živé vedomie toho, že je svedkom a Boh sám je ten, ktorý dáva rast Slovu.

Body na reflexiu a aktualizáciu

- Vnímam na mojej ceste viery, že sa Boh ku mne približuje a svojim slovom sa mi osobne prihovára, že so mnou stoluje a robí ma svojim priateľom?
- Je Kristus základom môjho života? Stojí život našej farnosti, Cirkvi na Slovensku na Ježišovi a jeho slove, alebo sú oblasti, kde sa ako kresťania uzatvárame pred pôsobením Ducha? Čo pre mňa konkrétne znamená poslanie byť Kristovým svedkom?
- Kde, v ktorých momentoch je moja viera pokúšaná pokušením uniknúť pred svetom, nevidieť, nepočuť, byť „iba“ s mojím Bohom? Viem pripustiť, že tento postoj je niekedy aj mojim postojom pred ťažkosťami viery?
- Aká je moja skúsenosť s modlitbou, keď sa takpovediac nič nedeje? Viem čakať a prežívať čakanie v bedlivosti, v pozornosti na Božie slovo a na realitu sveta ako aktívny prejav viery?

F. Aktualizácia (20´)

Animátor pozve účastníkov, aby sa znovu vrátili k bodom na reflexiu, ktoré boli navrhnuté na konci komentára k vybratému textu.

Potom pozve prítomných k zdieľaniu svojich postrehov podľa nasledujúcej schémy:

1. Ktorý z bodov na reflexiu sa zdá byť najviac naliehavý vzhľadom na našu realitu?
2. Akým konkrétnym spôsobom môžeme viac uplatniť zodpovednosť voči Božiemu Slovu pre budovanie spoločenstva?

G. Záverečná modlitba (5´)

Po chvíli ticha sa vezmú preč kamene, ktoré obkolesujú zapálenú sviečku a slávnostne sa otvorí lekciónár. Stretnutie sa ukončí s nasledujúcou modlitbou.

Pane, pomôž nám dať život pre Tvoje Slovo,
prinášať ho ako začiatok novej nádeje

do našich aktivít, do našej práce, do našich vzťahov.
Pomôž nám žiť Tvoje Slovo,
a hovoriť ho slovami zrozumiteľnými
a ponúknuť ho každému s odvahou a dôverou.